

Bijeenkomst 'Sport en bewegen voor *ieder* kind' (19-1-2023)

Een terugblik

Hoe krijg en hou je kinderen en jongeren (en volwassenen) in armoede aan het sporten en bewegen? Daarover gingen Kenniscentrum Sport & Bewegen en JOGG in gesprek met beleidsadviseurs van verschillende gemeenten en zes ervaringsdeskundigen. De ervaringsdeskundigen – drie jongeren, drie volwassenen – vertelden over hoe het is om in armoede te leven en wat dit betekent voor hun sport- en beweegdeelname of die van hun kinderen. Na het plenaire deel, onder leiding van Ivo van der Kwast (JOGG), verdeelden de deelnemers zich over vier subsessies.

Resultaten onderzoek: belang van samenwerking erkennen

Tijdens het plenaire deel ging Mirjam Stuij van het Mulier Instituut in op de uitkomsten van onderzoek, dat onder beleidsmedewerkers van gemeenten is gedaan. Daaruit kwam onder andere naar voren dat net iets minder dan de helft van de gemeenten zicht heeft op de doelgroep. Gemeenten ervaren het als 'lastig' om de doelgroep te betrekken bij hun beleid en het verbeteren van het bereik van hun aanbod en voorzieningen. Gemeenten die het belang erkennen van samenwerking met andere partijen zijn het meest succesvol in het bereiken van de doelgroep. De presentatie van Mirjam vind je op de [eventpagina](#) onder 'Downloads'.

Aankondiging aanvoedersgroep

Jamilla Vervoort van Kenniscentrum Sport & Bewegen gaf een toelichting op de aanvoedersgroep, die binnenkort van start gaat. Deze groep bestaat uit zes gemeenten, die met ondersteuning van Kenniscentrum Sport & Bewegen aan de slag gaan om hun beleid en/of de uitvoering daarvan rondom deze doelgroep een stapje verder te brengen. Arthur van Moorst gaf aan dat de deelname van zijn gemeente Dordrecht aan de aanvoedersgroep precies op het juiste moment komt. De gemeente is bezig om haar sport-, gezondheids- en armoedebelief te actualiseren en ziet de aanvoedersgroep als kans om de beleidsdomeinen nog sterker met elkaar te verbinden.

Terugblik op de vier subsessies

Bereiken van jongeren in armoede/ in beweging krijgen

Onder leiding van Birgit Vulkers (JOGG)

Belangrijk bij het bereiken en in contact komen met mensen die in armoede leven:

- Zorg voor oprechte betrokkenheid en aandacht. Alleen zo bereik je de jeugd, die anders niet goed te bereiken is of niet goed in beeld is bij de gemeente. Op basis van de vertrouwensband die je opbouwt, kun je het verschil maken.
- Ouders moeten vaak 'bijgeschoold' worden over het belang van gezondheid. Niet in de vorm van het uiten van zorgen, maar soms vooral door kennis te maken met ouders en vanuit die vertrouwensband te handelen.
- Er is veel schaamte bij ouders. Het helpt als er weinig schakels zijn tussen professionals of organisaties, anders wordt het gezin vaak geconfronteerd met verschillende mensen en het steeds opnieuw moeten vertellen van je verhaal.

- Kijk goed naar wie welke verantwoordelijkheid heeft. Een stukje regie moet belegd worden als het gaat over een netwerk van professionals, die zich allemaal verantwoordelijk voelen.
- Zorg dat je de doelgroep bereikt via professionals/organisaties, die al in contact staan met de doelgroep. Zoals, leraren of mentoren, jongerenwerkers, wijkagenten, gezondheidsambassadeurs en gebedshuizen.
- Zeker via de moskee of de imam kan het verschil gemaakt worden in het 'bijscholen' van ouders over gezondheid, door de belangrijke rol die zij spelen in de gemeenschap. De informatie wordt dan ook beter aangenomen.

Drempels: (on)bekendheid en (on)toegankelijkheid van regelingen en sport- en beweegaanbod

Onder leiding van Jamilla Vervoort (Kenniscentrum Sport & Bewegen)

Ervaringsdeskundige Thaisy vertelde dat ze is opgegroeid in een achterstandswijk, waar het heel normaal was om niet te sporten. Ze heeft zelf vroeger dan ook nooit gesport. Pas op de middelbare school merkte ze dat het eigenlijk helemaal niet normaal is om niet te sporten. Toen ze later kennismaakte met de sportomgeving merkte ze, dat ze dit achteraf als kind heel erg gemist heeft. Het sporten zelf, maar ook de sociale contacten, het deel uitmaken van een team etcetera.

Thaisy kon op jonge leeftijd wel deelnemen aan schoolzwemmen. Veel klasgenootjes hadden echter geen zwemkleding en door geldzorgen thuis was het ook niet mogelijk om deze aan te schaffen. Veel kinderen konden dus alsnog niet meedoen en hun zwemdiploma halen.

Thaisy gaf aan Stichting Leergeld vroeger niet te kennen, net zo min als ze andere regelingen kende. Via haar mentor op het mbo hoorde ze voor het eerst over de stichting. Thaisy had namelijk niet de juiste kleding voor haar opleiding en haar mentor vertelde dat je hiervoor via deze stichting een vergoeding kon aanvragen. Het zusje van Thaisy zusje sport nu niet, maar zou dat wel graag willen. Ze weten nu dat er een regeling bestaat, maar er spelen ook andere belemmeringen, wat haar deelname vooralsnog niet mogelijk maakt.

Aha-momenten en leerpunten:

- In Gouda wordt via de Rotterdampas alles met betrekking tot sport en bewegen vergoed voor kinderen, er is geen maximaal budget meer. Hierdoor kunnen kinderen alle sporten doen die ze willen en wordt hier geen onderscheid meer in gemaakt.
- In het signaleren van armoede zijn nog veel stappen te zetten. Hier ligt een grote rol voor professionals in de wijk. Het is belangrijk dat er geen gevoel van concurrentie is tussen de professionals in de wijk, maar dat er juist samengewerkt wordt. Ook is er nog veel winst te behalen bij de verbinding tussen sport en gezondheid, bijvoorbeeld door de huisarts en fysiotherapeut.
- Professionals moeten investeren in hun rol in de wijk. Dit wordt ook door de ervaringsdeskundigen onderschreven. Een belangrijke plek voor professionals om de doelgroep te vinden kan het buurthuis of de school zijn.
- Reken als gemeente professionals (in de wijk) niet af op cijfers, de impact die ze maken is belangrijker. Hierdoor ervaren zij ook minder het gevoel van concurrentie met andere partijen in de wijk.

- Als een kind de stap zet om te gaan sporten of bewegen, zorg dan ook voor een goede nazorg zodat het kind niet direct weer afhaakt.
- Fitness wordt steeds vaker vergoed door regelingen. Dat is een mooie ontwikkeling, omdat overal gemerkt wordt dat er vanuit jongeren en volwassenen veel vraag is naar fitness vanwege de flexibiliteit.
- Veel ouders in armoede beseffen of weten niet goed dat sport en bewegen goed is en belangrijk kan zijn voor kinderen. Daarnaast kennen zij ook vaak de sportcultuur niet. Het is dus belangrijk om de ouders dat ook bij te brengen en sport vervolgens prioriteit te laten geven. Als ze het belang inzien, kan het namelijk nog steeds zo zijn dat ze er - bijvoorbeeld door tijdgebrek - geen prioriteit aan geven.

Bereikbaarheid van de doelgroep

Onder leiding van Nicole Beukers (JOGG)

Ervaringsdeskundige Alex vertelde over haar ervaringen rondom armoede en de problematiek die in haar gezin speelde. Hier werd duidelijk dat de hulp niet of nog niet altijd goed geregeld is. Zo werd Veilig Thuis door school ingelicht om hulp te bieden aan het gezin van Alex. Hier heeft het gezin niet of nauwelijks hulp aan gehad. Een andere instantie, die gespecialiseerd is in armoedeproblematiek, was geschikter geweest. Hoe is dit binnen jullie gemeente geregeld bij signalering van armoede rondom een gezin?

Onderdelen, benoemd als zijnde belangrijk voor het bereiken van de doelgroep:

- Zichtbare aanwezigheid binnen de wijk van professionals (onder andere ook samenwerkingen met speeltuinen).
- Onder andere invoering van een laagdrempelige appgroep voor professionals, om directer met elkaar in contact te komen en sneller de juiste verbindingen te leggen om kinderen en jongeren te helpen bij het vinden van een geschikt beweeg- en sportaanbod.

Vindplekken:

- School is een belangrijke plek voor zowel het signaleren van armoede als om ouders te bereiken en armoede bespreekbaar te maken.
- Kenbaar maken van sport- en beweegaanbod (bijvoorbeeld via [Siors Sportief](#)).
- Enkele scholen hebben een budgetcoach, die helpt met financiële vragen.
- Bij lokale bibliotheken liggen vaak leskisten over armoede, die docenten kunnen gebruiken.
- Consultatiebureaus en het programma [Kansrijke Start](#) kunnen een grote rol spelen, nog voordat kinderen naar school gaan.

Overige voorbeelden:

- In Eindhoven werkt het fietsdepot samen met de gemeente om oude fietsen op te knappen voor ouders die zelf geen fiets hebben. Zo kunnen zij met hun kinderen naar school of naar de sportplek fietsen. Dit verlaagt de drempel van het geen vervoer hebben.
- NOC*NSF heeft in verschillende gemeenten '[District Spots](#)' opgezet; ontmoetingsplekken voor en door jongeren waar kwalitatief goed sportaanbod wordt aangeboden voor en door jongeren in de wijk.

Drempels: geen aansluiting vinden bij de sportvereniging

Onder leiding van Laura Butselaar (Kenniscentrum Sport & Beweging)

De casus:

Vooraf tieners in lage SES-wijken sluiten zich niet aan bij de reguliere sportverenigingen. Ondanks dat ze kosten vergoed kunnen krijgen en de sportvereniging in de buurt is. Ze blijven 'hangen' bij welzijnsinstellingen.

De vraag:

Hoe zorg je dat tieners in lage SES-wijken de weg naar de sportvereniging weten te vinden en ook daadwerkelijk maken?

Met elkaar werd verkend in hoeverre het gewenst is dat deze 'tieners' zich aansluiten bij de sportvereniging of dat actief bewegen bij het buurthuis of in de wijk ook een wenselijk alternatief is. De meningen waren hierover verdeeld. Eén van de deelnemers: 'Je wil dat sporten een onderdeel wordt van hun leven en dat dit niet te vrijblijvend is. Bij de sportvereniging is de kans groter dat sportgedrag bestendigt.' Een ander gaf juist aan dat de traditionele sportvereniging deze doelgroep minder aantrekt en dat er nog veel te winnen is als bijvoorbeeld de samenwerking met het welzijnswerk verbeterd wordt; sport en beweegactiviteiten letterlijk en figuurlijk dichtbij de doelgroep faciliteren. Mogelijk verkleint dat de stap op den duur naar de sportvereniging?

Ervaringsdeskundige Chantal vertelde over haar eigen ervaringen bij de sportvereniging. Deze waren allesbehalve positief. Natuurlijk wil ze sporten en meedoen op de vereniging, maar naast het gebrek aan geld zijn er zoveel zaken die haar tegenstaan. De vereniging voelt niet veilig voor haar, ze hoort er gewoon niet bij en dat heeft ze in het verleden al ervaren. Waarom zou ze het risico nemen om weer uitgesloten te worden? Bovendien zorgt haar autisme ervoor dat veel vormen van sport haar niet passen. Tegelijkertijd zijn er zaken die haar ook weer aantrekken. Samen lol maken en wellicht nieuwe vrienden maken? Haar huidige netwerk is heel klein.

Ook ging het over school als tweede opvoedmilieu; op welke manier kan die samenwerking versterkt worden, zodat deelname aan sport en bewegen meer in het ritme en systeem van jongeren komt? Iets wat vanuit huis vaak niet aan de orde is? Iemand van de gemeente Rotterdam vertelde over de schoolsportvereniging. Vooral de lokale contacten zijn zo belangrijk om de doelgroep op de juiste manier te bereiken en door te leiden naar gestructureerd aanbod, het liefst bij de vereniging.

De aanwezige jongerenwerker Marie bevestigde dat school een belangrijke plek is voor deze jeugd. Volgens haar zou daar veel meer aandacht moeten zijn voor het zorgen voor je eigen lichaam, wat je eigenlijk voelt in je lijf en hoe je daarmee om kunt gaan. Sporten is dan een goede interventie: jongeren bijvoorbeeld laten ervaren dat je daarmee de onrust in je lijf even kwijt kunt. Dan werk je op den duur meer vanuit intrinsieke motivatie, in plaats van moeten sporten en bewegen omdat het nu eenmaal goed voor je is. Het gaat veel meer over het leren kennen van je eigen lijf en je ervan bewust worden hier goed voor te zorgen. Dan volgt sport en bewegen vanzelf en dat maakt de weg naar de sportvereniging in de buurt makkelijker.

Ervaringsdeskundige Chantal vulde tot slot aan: 'Marie, als bijvoorbeeld jij met mij mee zou gaan naar de sportvereniging, dat zou echt fijn zijn. Dat voelt voor mij een stuk veiliger.'